

Fauna wybranych grup owadów (*Insecta*) Puszczy Bukowej koło Szczecina. 4. Przyczynek do znajomości chrząszczy (*Coleoptera*) z niektórych rodzin

Fauna of selected insect taxa (*Insecta*) of the Puszcza Bukowa forest near Szczecin. 4. Contribution to the knowledge of the beetles (*Coleoptera*) of some families

DANIEL KUBISZ

Instytut Systematyki i Ewolucji Zwierząt PAN, ul. Sławkowska 17, 31-016 Kraków

ABSTRACT. Twenty four species of the families *Hydrophilidae*, *Anobiidae*, *Cyphonidae*, *Heteroceridae*, *Dermestidae*, *Melyridae*, *Silvanidae*, *Phalacridae*, *Nitidulidae*, *Lathridiidae*, *Erotylidae*, *Melandryidae*, *Oedemeridae* and *Tenebrionidae* recorded from the Puszcza Bukowa forest (NW Poland) are discussed.

Fauna chrząszczy Puszczy Bukowej nie była nigdy dotąd przedmiotem szczegółowych badań. Dane dotyczące koleopterofauny Pojezierza Pomorskiego, do którego obszar ten się zalicza koncentrują się przede wszystkim na terenie Bielinka nad Odrą, jak również Pomorza Gdańskiego. W związku z powyższym wydaje się celowe podanie w niniejszym artykule ciekawszych stwierdzeń chrząszczy z Puszczy Bukowej. Szczegółowa charakterystyka tego terenu, wraz z dokładnym opisem wzmiankowanych niżej stanowisk i metodyką badań znajdują się w pracy BUNALSKIEGO i in. (1993). Materiały tu prezentowane zebrane zostały przez Panów Lecha BUCHHOLZA i Marka BUNALSKIEGO; za przekazanie ich chciałbym w tym miejscu serdecznie podziękować.

*HYDROPHILIDAE**Cercyon impressus* (STURM)

- Kołowo (UTM – VV70), 10 IX 1991, 1 ex. pod odchodami bydła na polnej drodze, leg. M. BUNALSKI.

Gatunek europejski, dość licznie występujący w Polsce, choć w piśmiennictwie notowany dotąd tylko z 10 krain. Nowy dla Pojezierza Pomorskiego.

Cercyon convexiusculus STEPH.

- Kołowo, 5 V 1990, 1 ex. czerpakiem z traw i turzyc, leg. L. BUCHHOLZ.

Rzadki europejski gatunek, w Polsce notowano dotąd jego występowanie w 7 krainach (BOROWIEC, KANIA, 1991). Z terenu Pojezierza Pomorskiego notowany był dotąd tylko z Wejherowa (LENTZ, 1879).

Megasternum obscurum (MARSH.)

- Kołowo, 10 IX 1991, 1 ex. pod odchodami bydła na polnej drodze, leg. M. BUNALSKI.

Pospolicie występujący u nas gatunek, notowany dotąd z 12 krain. Nowy dla Pojezierza Pomorskiego.

*ANOBIIDAE**Dryophilus pusillus* (GYLL.)

- leśnicz. „Bukowo”, (VV81), 3–12 VI 1988, 1 ex. na światło samolówki, leg. M. BUNALSKI.

Gatunek znany z Europy i Kaukazu, odbywający rozwój w pędach drzew iglastych. Stwierdzono również jego żerowanie w szyszkach modrzewia (SKRZYPCZYŃSKA, 1978). Nowy dla Pojezierza Pomorskiego.

Xestobium plumbeum (ILLIG.)

- Kołowo, 30 V 1987, 1 ex. leg. L. BUCHHOLZ;
- rez. „Buczynowe Wąwozy” (VV80), 26 V 1988, 1 ex. leg. L. BUCHHOLZ.

Obszar występowania tego chrząszcza to środkowa i południowa Europa. Rozwija się w drewnie drzew liściastych, przy czym szczególnie związany jest z bukiem. Według CAPECKIEGO (1969) gatunek ten w północno-zachodniej Polsce występuje rzadko, będąc tam zastępowany przez *Anobium costatum* ARAG.

Ernobius mollis (L.)

- leśnicz. „Bukowo”, 3–12 VI 1988, 1 ex. na światło samolówki, leg. M. BUNALSKI.

Palearktyczny gatunek, związany z drzewami iglastymi. Z obszaru Pojezierza Pomorskiego wykazany z Bielinka nad Odrą (ENGEL, 1938).

Anobium costatum ARAG.

- Kołowo, 29 V 1987, 1 ex. leg. M. BUNALSKI;
- Leśnictwo Binowo (VV70), oddz. 319b, 27 V 1988, 1 ex. zebrany czerpakiem, leg. L. BUCHHOLZ.

Gatunek znany z południowej i środkowej Europy, Kaukazu i Małej Azji. W Polsce chrząszcz bardzo rzadki. W „Katalogu fauny Polski” (BURAKOWSKI i in., 1986) podane jest stanowisko z Tatr i dwa z Pobrzeża Bałtyku. Jedno z nich odnosi się jednak w rzeczywistości do terenu Puszczy Bukowej: dawne Ndl. Rozdoły (CAPECKI, 1969). Według tej publikacji *A. costatum* występował w rez. „Źródłiskowa Buczyzna” i leśnictwie Śmierdnica, żerując dość licznie na buku.

CYPHONIDAE

Cyphon pubescens (FABR.)

- Kołowo, 5 V 1990, 3 exx. zebrane czerpakiem z traw i turzyc, leg. L. BUCHHOLZ.

Rzadki europejski gatunek, do niedawna znany w Polsce jedynie z kilku stanowisk w czterech południowo-zachodnich krainach, na podstawie danych sprzed wielu lat. Ostatnio stwierdzono go również na Roztoczu, Wyżynie Małopolskiej oraz na Podlasiu (BOROWIEC, 1991; KUBISZ, 1991; KUBISZ, SZWAŁKO, 1991). Podane wyżej stanowisko z północno-zachodniej Polski pozwala przypuszczać, że gatunek ten występuje w całym kraju.

Cyphon variabilis (THUNB.)

- leśnicz. „Binowo” (VV70), 6 IX 1989, 8 exx. na światło samolówki, leg. M. BUNALSKI;
- gajówka „Radziszewko” (VV70), 18–30 VI 1991, 1 ex. na światło samolówki, leg. M. BUNALSKI.

Gatunek euroszyberyjski, wykazywany dotąd z 7 krain w południowej Polsce (BOROWIEC, 1991) oraz z Podlasia i Puszczy Białowieskiej (KUBISZ, SZWAŁKO, 1991). Nowy dla Pojezierza Pomorskiego.

Prionocyphon serricornis (P. W. J. MÜLL.)

- leśnicz. „Bukowo”, 5–10 VIII 1988, 2 exx. na światło samolówki, leg. M. BUNALSKI.

Rzadko w Polsce spotykany europejski gatunek. Występuje prawdopodobnie w całym kraju, choć w wielu regionach jeszcze nie stwierdzony. Nowy dla Pojezierza Pomorskiego.

*HETEROCERIDAE**Heterocerus fenestratus* (THUNB.)

- leśnicz. „Radziszewko”, 18–30 VI 1991, 1 ex. na światło samolówki, leg. M. BUNALSKI.

Palearktyczny gatunek, będący w Polsce jednym z najczęściej spotykanych przedstawicieli rodziny. *Heteroceridae* są, jak dotąd, grupą nie budzącą zainteresowania krajowych entomologów, stąd wymieniony wyżej gatunek notowany był w literaturze jedynie w 11 krainach (BURAKOWSKI i in., 1983; KUBISZ, SZWAŁKO, 1991). Nowy dla Pojezierza Pomorskiego.

*DERMESTIDAE**Globicornis corticalis* (EICHH.)

- Kołowo, 30 V 1987, 1 ex. leg. M. BUNALSKI.

Chrzęszcz spotykany w Polsce rzadko i sporadycznie. Związany jest z próchniejącymi starymi drzewami, gdzie larwy jego odżywiają się szczątkami owadów.

*MELYRIDAE**Dasytes caeruleus* (DEG.)

- Kołowo, 30 V 1987, 2 exx. leg. M. BUNALSKI.

Gatunek znany z południowej i środkowej Europy. W Polsce z niektórych krain nie został jeszcze wykazany. Stanowiska z Pojezierza Pomorskiego odnoszą się do jego wschodniej i południowej części. Larwy tego gatunku żyją w drewnie drzew liściastych, rozłożonym przez białą zgniliznę.

*SILVANIDAE**Psammoecus bipunctatus* (FABR.)

- Kołowo, 5 V 1990, 4 exx. zebrane czerpakiem z traw i turzyc, leg. L. BUCHHOLZ.

Gatunek europejski, związany z terenami bagnistymi i torfowiskami. W Polsce rzadko spotykany, notowany z nielicznych stanowisk w 9 krainach. Wykazany ze Szczecina w ubiegłym stuleciu (ZEBE, 1852).

*PHALACRIDAE**Olibrus aeneus* (FABR.)

- Kołowo, 29 V 1987, 1 ex. leg. M. BUNALSKI.

Gatunek eurosyberyjski, w Polsce niezczęsty, znany z rozproszonych stanowisk w 12 krainach. Na obszarze Pojezierza Pomorskiego stwierdzony w Bielinku nad Odrą (ZUMPT, 1931).

*NITIDULIDAE**Kateretes pedicularius* (L.)

- Kołowo, 5 V 1990, 1 ex. zebrany czerpakiem z traw i turzyc, leg. L. BUCHHOLZ.

Gatunek występujący prawdopodobnie w całym kraju, choć z wielu regionów dotąd nie notowany. Nowy dla Pojezierza Pomorskiego.

*LATHRIDIIDAE**Stephostethus lardarius* (DEG.)

- Kołowo, 5 V 1990, 2 exx. czerpakiem z traw i turzyc, leg. L. BUCHHOLZ.

Niezbyt rzadko występujący w Polsce gatunek, chociaż z części krain dotychczas nie wykazany. Na Pojezierzu Pomorskim stwierdzony niedawno, w Bielinku nad Odrą (RÜCKER, BOROWIEC, 1990).

Corticarina fuscula (GYLL.)

- Kołowo, 5 V 1990, 2 exx. zebrane czerpakiem z traw i turzyc, leg. L. BUCHHOLZ.

Gatunek palearktyczny, w Polsce występujący prawdopodobnie na terenie całego kraju, ale niezbyt często. Nowy dla Pojezierza Pomorskiego.

Corticarina gibbosa (HERBST)

- Kołowo, 5 V 1990, 1 ex. zebrany czerpakiem z traw i turzyc, leg. L. BUCHHOLZ.

Kosmopolityczny gatunek, w Polsce dość często spotykany. Nowy dla Pojezierza Pomorskiego.

EROTYLIDAE

Dacne bipustulata (THUNB.)

- Kołowo, 5 V 1990, 1 ex. zebrany czerpakiem z traw i turzyc, leg. L. BUCHHOLZ.

Gatunek związany z hubami i przegrzybiałym drewnem drzew liściastych i iglastych. W Polsce spotykany często, ale z Pojezierza Pomorskiego nie był dotychczas wykazywany.

MELANDRYIDAE

Osphya bipunctata (FABR.)

- Puszcza Bukowa, 30 V 1987, 1 ex. leg. L. BUCHHOLZ.

Bardzo rzadko występujący w Polsce gatunek, notowany dotąd tylko z czterech krain, na podstawie danych sprzed przeszło 60 lat. Z Pojezierza Pomorskiego podał go B. BURAKOWSKI w „Katalogu fauny Polski” (BURAKOWSKI i in., 1987) na podstawie trzech dawnych okazów z tzw. „zbioru szczecińskiego” Instytutu Zoologii PAN w Warszawie oraz HORION (1956) z Bielinka nad Odrą, na podstawie danych z lat 1933–1939. To ostatnie stanowisko nie zostało uwzględnione w cytowanym wyżej „Katalogu”. Znalezienie tego gatunku w Puszczy Bukowej stanowi potwierdzenie jego występowania w obecnym czasie w Polsce.

OEDEMERIDAE

Ischnomera cyanea (FABR.)

- rez. „Buczynowe Wąwozy”, 10 IV 1991, 1 ex. na buku z martwicą boczną, leg. M. BUNALSKI.

Gatunek ten, wydzielony z *Ischnomera caerulea* (L.), nie jest uwzględniony w „Katalogu fauny Polski” (BURAKOWSKI i in., 1987). Podane wyżej stanowisko jest kolejnym jego stwierdzeniem na terenie kraju, po wymienionych w pracy KUBISZA (1990).

Ischnomera sanguinicollis (FABR.)

- rez. „Buczynowe Wąwozy”, 10 IV 1991, 1 ex. na buku z martwicą boczną, leg. M. BUNALSKI.

Rzadko występujący w Polsce eurokaukaski gatunek, którego larwy rozwijają się w zmurszałym drewnie drzew liściastych (głównie buka). Z terenów Pojezierza Pomorskiego wykazywany w ubiegłym stuleciu. Stanowisko powyższe jest potwierdzeniem jego występowania na tym terenie.

TENEBRIONIDAE

Platydemus violaceum (FABR.)

- rez. „Buczynowe Wąwozy”, 10 IV 1991, 1 ex. na buku, leg. M. BUNALSKI.

Gatunek występujący w Polsce rzadko i sporadycznie. Na Pojezierzu Pomorskim stwierdzony w Szczecinie w XIX wieku (BURAKOWSKI i in., 1987).

PIŚMIENNICTWO

- BOROWIEC L., 1991: Nowe stanowiska polskich *Helodidae* (Coleoptera). Wiad. Entomol., 10, 1: 61–62.
- BOROWIEC L., KANIA J., 1991: Nowe stanowiska polskich *Hydrophilidae* (Coleoptera). Wiad. Entomol., 10, 3: 133–142.
- BUNALSKI M., BUCHHOLZ L., NOWACKI J., 1993: Fauna wybranych grup owadów (*Insecta*) Puszczy Bukowej koło Szczecina. 1. Teren badań i metody. W: Owady (*Insecta*) wybranych grup systematycznych Puszczy Bukowej koło Szczecina. Wiad. Entomol., 12, 2: 71–79.
- BURAKOWSKI B., MROCZKOWSKI M., STEFAŃSKA J., 1983: Chrząszcze *Coleoptera* – *Scarabaeoidea*, *Dascilloidea*, *Byrrhoidea* i *Parnoidea*. Katalog Fauny Polski, Warszawa, XXIII, 9: 1–294.
- BURAKOWSKI B., MROCZKOWSKI M., STEFAŃSKA J., 1986: Chrząszcze *Coleoptera* – *Dermestoidea*, *Bostrichoidea*, *Cleroidea* i *Lymexyloidea*. Katalog Fauny Polski, Warszawa, XXIII, 11: 1–243.
- BURAKOWSKI B., MROCZKOWSKI M., STEFAŃSKA J., 1987: Chrząszcze *Coleoptera* – *Cucujoidea*, część 3. Katalog Fauny Polski, Warszawa, XXIII, 14: 1–309.
- CAPECKI Z., 1969: Owady uszkadzające drewno buka zwyczajnego (*Fagus sylvatica* L.) na obszarze jego naturalnego zasięgu w Polsce. Prace IBL, 367: 1–166.
- ENGEL H., 1938: Beiträge zur Flora und Fauna der Binnendüne bei Bellinchen (Oder). Märk. Tierw., Berlin, 3, 4: 229–296.
- HORION A., 1956: Faunistik der mitteleuropäischen Käfer, Bd. V *Heteromera*. Ent. Arb. Mus. Frey München, Tutzing, Sonderband: 1–268.
- KUBISZ D., 1990: Rewizja danych o występowaniu w Polsce gatunków z rodziny *Oedemeridae* (Coleoptera). Wiad. Entomol., 9, 3–4: 71–76.

- KUBISZ D., 1991: Nowe stanowiska *Cyphonidae* (*Coleoptera*) w południowej Polsce. *Wiad. Entomol.*, **10**, 1: 63–54.
- KUBISZ D., SZWAŁKO P., 1991: Nowe dla Podlasia i Puszczy Białowieskiej gatunki chrząszczy (*Coleoptera*). *Wiad. Entomol.*, **10**, 1: 5–14.
- LENTZ F. L., 1879: *Catalog der Preussischen Käfer neu bearbeitet*. *Beitr. Naturk. Preuss., Königsberg*, **4**: 1–64.
- RÜCKER W. H., BOROWIEC L., 1990: Nowe i rzadkie dla Polski *Lathridiidae* (*Coleoptera*). *Wiad. Entomol.*, **9**, 3–4: 67–69.
- SKRZYPCZYŃSKA M., 1978: Przegląd owadów znalezionych w szyszkach modrzewi: europejskiego – *Larix decidua* MILL. i polskiego *Larix polonica* RAC. w Polsce. *Pol. Pismo Ent.*, Wrocław, **48**: 543–563.
- ZEBE G., 1852: *Synopsis der bisher in Deutschland aufgefundenen Coleoptera*. *Ent. Ztg., Stettin*, **13**: 129–462.
- ZUMPT F., 1931: *Die Koleopterenfauna des Steppenheidebiotops von Bellinchen (Oder) und Oderberg (Fauna marchica). Eine ökologisch-geographische Studie*. *Beitr. Naturdenkm., Neudamm*, **14**: 363–449.